

مدرسه‌ی ما، محله‌ی ما

مثل مسئله‌محور بودن یا مسئولیت‌پذیر بودن دانش‌آموزانش را دارد یا می‌خواهد حس تعلق خاطر را در دانش‌آموزانش ایجاد کند، ابتدا خود باید چنین تجربه‌هایی را کسب کرده باشد.

نخست خودش باید تجربه‌ی توجه به محیط و مسئله‌یابی و یافتن راه‌حل را داشته باشد و گامی برای اجرایی کردن راه‌حل بردارد. همچنین ابتدا خودش باید حس تعلق به کشورش، مدرسه‌اش و محیط زندگی‌اش را درک کند و بعد، آن حس را در وجود دانش‌آموزانش جاری سازد.

ما برای طراحی چنین تجربه‌ای به سند تحول بنیادین رجوع کردیم. در هدف هفتم آن عبارت «مدرسه، کانون پیشرفت محله است» را مشاهده کردیم.

هدف هفتم سند تحول بنیادین:

«افزایش نقش مدرسه به‌عنوان یکی از کانون‌های پیشرفت محلی، به‌ویژه در ابعاد فرهنگی اجتماعی.

راهکار اول: فراهم‌آوردن زمینه‌های لازم برای نقش‌آفرینی مدرسه در محله.

راهکار دوم: نهادینه‌سازی و تقویت همکاری

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار معلمان و فرهنگیان (۱۴۰۳/۰۲/۱۲)
مقدمه

همان‌طور که می‌دانیم مدرسه فقط محیطی آموزشی نیست که وظیفه‌ی آن فقط انتقال دانش به دانش‌آموزان باشد؛ بلکه یکی از وظایف اساسی آن توجه به بُعد تربیتی دانش‌آموزان و حتی خانواده‌هاست. از همین رو، رویداد «مدرسمونه» با هدف تقویت هویت مدرسه‌ای دانش‌آموزان، افزایش اعتمادبه‌نفس آن‌ها، درگیر شدن با مسائل مدرسه و مسئولیت‌پذیری و همچنین ایجاد تعلق خاطر به مدرسه در آنان طراحی شد؛ اما آیا تحقق این اهداف به‌تنهایی و با اجرای یک رویداد امکان‌پذیر است؟ قطعاً خیر.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های دانش‌آموزان الگوپذیری است؛ الگوپذیری از مربی، معاون و مدیر و... بنابراین اگر یک مربی دغدغه‌هایی

محمد سبحانی

کارشناس مددکاری اجتماعی و عضو بنیاد تعلیم و تربیت

برهان

حمید توانا

دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی و عضو بنیاد

تعلیم و تربیت برهان

حانیه تلافی

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی و عضو بنیاد

تعلیم و تربیت برهان

و با کمک زهرا سادات نورانی

کارشناسی علوم کامپیوتر و گرافیک و عضو بنیاد

تعلیم و تربیت برهان

در باب آموزش و پرورش،... یک سرفصل که از همه مهم‌تر است، مسئله‌ی «تحول» است... ما در گذشته، چند سال این سند تحول را گذاشتیم در کشور، درش را هم بستیم. هیچ تحرکی انجام نگرفت، [لذا] ضرر کردیم. آن چند سالی که سند تحول جدی گرفته نشد، پیشرفتی پیدا نکرد، ضرر کردیم. نگذارید وقفه ایجاد بشود و کار را به‌طور جدی پیش ببرید.





مدرسه با مراکز فرهنگی و علمی محله به‌ویژه مسجد، کانون‌های مذهبی و حوزه‌های علمیه و مشارکت فعال مدیران، معلمان و دانش‌آموزان در برنامه‌های مرتبط محله. ما با توجه به این هدف و راهکارهای ذیل آن، برای کارکنان مدرسه، رویدادی را طراحی کردیم به نام «محلهمونه» که هدف آن نزدیک‌شدن مدرسه به کانونی برای پیشرفت محله و کنشگری کارکنان مدرسه در مواجهه با محیط اطراف خود است.

مخاطب

مخاطبان این رویداد به‌طور مستقیم، کارکنان مدرسه هستند که شامل مدیر، معاونان و مربیان می‌شوند، این رویداد همچنین به‌صورت غیرمستقیم نیز مخاطبانی دارد که عبارت‌اند از: دانش‌آموزان، اولیای مدرسه و اعضای محله که شامل امام جماعت مسجد، مدیر فرهنگسرا یا سرای محله، مسئول پایگاه بسیج، مسئول پایگاه بهداشت، مسئول کتابخانه، نماینده‌ی شهرداری و... می‌شوند.

قالب

بهتر است این رویداد در قالب شورای معلمان برگزار شود تا تأثیرگذاری و اعتباربخشی کافی را داشته باشد. شرح فرایند رویداد توضیحات این رویداد در سه بخش پیش‌نیاز رویداد، روز رویداد و اجرای راهکارهای گردآوری شده است.

پیش‌نیاز رویداد

توجیه مدیر مدرسه: به‌منظور هرچه بهتر برگزارشدن این رویداد توجیه و همراهی مدیر مدرسه ضروری است؛ چراکه اگر مدیر با این رویداد همراه نباشد، زمانی که ایشان مسئول پیگیری و هماهنگی برخی جلسات بشود، با مشکل روبه‌رو خواهد شد. برای توضیح اهداف رویداد «محلهمونه»، فیلم کوتاهی آماده کرده‌ایم. می‌توانید با پوشش (اسکن) رمزینهی پاسخ‌سریع، فیلم را مشاهده کنید. پس از توضیح رویداد به مدیر، با همراهی ایشان جلسهای هماهنگ می‌شود که یا همهی کارکنان مدرسه در آن حضور دارند یا به‌صورت مدیر، عده‌ای انتخاب می‌شوند. در این جلسه، مرحله‌ی اول رویداد محلهمونه

دو سؤال مطرح می‌شود:
- به نظرتان چرا سند تحول بنیادین برای مدرسه نقش محوری در پیشرفت قائل شده است؟
- مگر یک مدرسه چه ظرفیت‌هایی دارد؟
در پاسخ به سؤال اول باید گفت: «مدرسه یکی از مؤثرترین فضاهای محله محسوب می‌شود که نقش مهمی در حرکت فرهنگی و اجتماعی آن دارد. امروزه مدرسه فضای بسته‌ای نیست که فقط انتظار برود امور خود را سامان بدهد؛ بلکه موجودی زنده و اجتماعی است که با نهادها و سازمان‌های متفاوت در تعامل است. منظور از تعامل، ارتباطی دوسویه است؛ یعنی

را اجرا می‌کنیم.
برای زمینه‌سازی و جذابیت هرچه بیشتر رویداد محلهمونه، طرحی گرافیکی آماده شده است که می‌توان آن را قبل از شروع رویداد در دفتر معلمان نصب کرد.
در این پوستر محله‌ای نمایش داده شده است که کانونی در آن وجود دارد. این کانون همان مدرسه‌ی محله است. این پوستر اشاره دارد به عبارت «مدرسه، کانون پیشرفت محله» است.
روز رویداد
ابتدا در جلسه‌ی اول رویداد، بعد از دیدن تکه‌فیلم، برای انگیزه‌دهی به کارکنان مدرسه

مسجد در این زمینه بسیار کمک‌کننده خواهد بود.

ملاحظه‌ی سه: جلسه‌ی بعدی بهتر است با اعضای محله برگزار شود، تحت‌عنوان «شورای محله‌مونه». خوب است در همین جلسه برنامه‌ریزی‌های لازم با توجه به هدف این رویداد که مدرسه در زمینه‌ی مسائل محله کنشگری داشته باشد، صورت گیرد. این جلسه را در مدرسه برگزار کنید.

ملاحظه‌ی چهار: فهرستی از مسائل فرهنگی و اجتماعی را برای کمک به شما نوشته‌ایم تا در جلسه بتوانید مثال‌های کافی داشته باشید.

محله به شناسایی بپردازند. سپس در جلسه‌ی دوم آن‌ها را بررسی کنند.

ملاحظه‌ی یک: ممکن است بعضی از مدرسه‌ها فقط در همین حد که در این جلسه شرکت کنند و حرف‌های شما را بشنوند، همراهی کنند و حاضر به حل‌کاربرگ و شناسایی مسائل نشوند. اگر همراهی لازم را نداشتید، مشکلی نیست. برگزاری این جلسه در این شکل از مدرسه‌ها هم قدم مهمی است.

ملاحظه‌ی دو: اولویت ما شناسایی مسائل فرهنگی و اجتماعی است. حتماً در این جلسه این نکته را اعلام کنید. همراهی و مشارکت

فقط این نیست که مدرسه درخواست‌هایی از جامعه‌ی محلی داشته باشد و بخواهد از این طریق امکاناتی را جذب کند. مدرسه نیز در جایگاه خود ظرفیت‌هایی دارد که می‌تواند برای محله مثمرتر واقع شود. مدرسه در دل محله است و استفاده‌کنندگان و حتی گردانندگان آن مانند دانش‌آموزان و اولیا از اعضای محله هستند و در هم آمیخته شده‌اند. نمی‌توان این دو را از هم جدا دید. از طرفی اگر ما در مدرسه هدف تربیت دانش‌آموزان را داریم، پس نباید از محیطی هم که دانش‌آموزان در آن زندگی می‌کنند و اثراتی که بر آن‌ها می‌گذارند، غافل شویم.»

در پاسخ به سؤال دوم به تجربه‌هایی اشاره می‌شود که افراد از تعامل با مدرسه دارند؛ مثلاً اینکه بیشتر مدرسه‌ها پایگاه‌های انتخاباتی هستند یا بازارچه‌های خیریه‌ای که در مدرسه برگزار می‌شود، اعضای محله هم در آن حضور دارند. حیاط بعضی از مدرسه‌ها در ایام کرونا برای برگزاری روضه‌های محرم مهیا شده بودند. بعضی مدرسه‌ها پایگاه سنجش دانش‌آموزان و سنجش سلامت خانواده می‌شوند. در مناسبت‌های خاص از مشاغل موجود در محله دعوت به عمل می‌آید تا توضیحات و آموزش‌هایی را به دانش‌آموزان ارائه بدهند؛ مثلاً به مناسبت روز پلیس و آتش‌نشان. برای فعالیت‌هایی مثل نظم‌آیش (مانور) زلزله هم از مدرسه استفاده می‌شود.

بی‌شک مدرسه ظرفیت‌های بیشتری دارد؛ چراکه تنها فضایی است که با انبوهی از اعضای محله که شامل دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها می‌شود، ارتباط مستمر و تأثیرگذار دارد.

پس از بحث و گفت‌وگو در زمینه‌ی چرایی تعامل مدرسه و محله، این سؤال پیش می‌آید که ما باید چه کنیم؟ چگونه می‌توان مدرسه را به سمت کانون پیشرفت محله پیش برد؟

در اینجا کاربرگ شماره‌ی یک را به اعضای حاضر در جلسه می‌دهیم.

هدف این کاربرگ شناسایی مسائل و مشکلات محله است. برای شناسایی این مسائل، اعضای کارگروه مدرسه حدود یک هفته فرصت دارند با همراهی دانش‌آموزان، والدین و اعضای





فیلم اهداف رویداد
مجله مونه



عکاس: اعظم لاریجانی

راهکارها فرصت کافی وجود دارد و نیازی نیست که فقط تا پایان سال تحصیلی به پایان برسد.

اجرای راهکار

هدف این کاربرگ در واقع بررسی فرایند رویداد از زبان خود کارکنان است؛ بیان موارد مهم شامل مشکلات سر راهشان و فرصتهایی که ایجاد شده بود. این کاربرگ به طراحی‌های بعدی و شناسایی ظرفیتهایی که محله دارد، کمک می‌کند.

ملاحظه‌ی یک: تکمیل این کاربرگ بعد از انجام راهکارها باید صورت بگیرد. **ملاحظه‌ی دو:** جزئیات رخ داده در این رویداد مهم است و خوب است که در این کاربرگ نوشته شود.

نکته: بهتر است نمونه‌ی این کاربرگ‌ها را برای مجله رشد آموزش ابتدایی به رایانامه ebtedayi@roshdmag.ir ارسال کنید.

نشود). ابتدا مسائل شناسایی شده که در کاربرگ شماره‌ی یک نوشته شده است، خوانده می‌شود. سپس کاربرگ شماره‌ی ۲ تحویل داده خواهد شد تا از بین مسائلی که یادداشت شده‌اند، مسئله‌ای طلابی انتخاب شود؛ مسئله‌ای که قرار است با همراهی اعضای محله برای آن راهکار نوشته و سپس حل شود.

ملاحظه‌ی یک: بهتر است راهکارها طوری نوشته شوند که فقط یک نفر مسئول حل آن چالش نشود؛ بلکه آن راهکار با کمک همکاران، اعضای محله و حتی دانش‌آموزان به اجرا برسد.

ملاحظه‌ی دو: یکی از اهداف این کاربرگ این است که کارکنان هم خودشان را مسئول حل آن چالش بدانند. آن‌ها نباید فقط مطرح‌کننده‌ی مشکل باشند؛ پس خوب است که در بیان راهکارها هم دخیل باشند و خود را نسبت به حل مسائل مسئول بدانند. **ملاحظه‌ی سه:** برای اجرایی کردن

مسائل فرهنگی: آلودگی‌های رسانه‌ای، نبود مراسم‌های مناسب نوجوانان و جوانان در مسجد، همراهی نکردن اعضای مسجد با کودکان، استفاده‌ی کافی نکردن از امکانات فرهنگی مانند کتابخانه و سالن‌های ورزشی، نبود حس تعلق محلی، اختلافات مذهبی، بی‌توجهی به حقوق یکدیگر، بی‌توجهی به قوانین و... .

مسائل اجتماعی: شکاف طبقاتی، اعتیاد، شرکت نکردن اعضای محله در مراسم‌های مذهبی، ناهنجاری‌های رفتاری، خشونت خانگی، مشکلات خانوادگی، طلاق، مشکل افزایش آمار حضور مهاجران، ترک تحصیل دانش‌آموزان، مشکلات تربیتی، افزایش آمار افسردگی و... .

در جلسه‌ی دوم این کاربرگ ارائه می‌شود. در این جلسه، بهتر است نمایندگان از اعضای محله نیز حضور داشته باشند (البته اگر مسئولان در جلسه حضور پیدا نکردند، ادامه‌ی روند رویداد، بر حضور آن‌ها متوقف